

Hieronim Eug. Wyczawski

Statuty zakonu Bernardynów w Polsce 1453-1795

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 25/1-2, 179-196

1982

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KS. HIERONIM EUG. WYCZAWSKI

**STATUTY ZAKONU BERNARDYNÓW W POLSCE
1453—1795**

Treść: I. Wprowadzenie; II. Statuty: 1. Statuty Prowincji Polskiej przed podziałem w 1628 r.; 2. Statuty Prowincji Małopolskiej; 3. Statuty Prowincji Wielkopolskiej; 4. Statuty Prowincji Ruskiej; 5. Statuty Prowincji Litewskiej; 6. Wykaz rękopisów z aktami kapituł w Archiwum Prowincji Bernardynów w Krakowie.

I. Wprowadzenie

Problemu statutów bernardyńskich, nazywanych też konstytucjami lub ordynacjami, dotyczył dwukrotnie, lecz tylko po rok 1628, zasłużony historyk zakonu Bernardynów ks. Kamil Kantak (1881—1976), — w 1929 r. w rozprawie o wewnętrznym życiu Bernardynów¹ i powtórnie w 1934 r. w artykule o kapitułach bernardyńskich². Były to informacje krótkie, w pierwszym wypadku zaledwie na 2, w drugim na 3 stronach. Uwzględnił również Kantak uchwalane na bernardyńskich kapitułach statuty w swej historii zakonu, gdy pisał o jego ustroju i modelu życia dawnych Bernardynów³. Przy zarysowym wszakże traktowaniu przedstawianej problematyki nie próbował — rzecz zrozumiała — objąć całego statutowego materiału źródłowego, zarówno pod względem chronologicznym, jak i ilościowym. Poprzestał na niektórych tylko zachowanych rękopisach sprzed 1628 r., nie usiłując ich oceniać w aspekcie ustawodawczej działalności zakonu w Polsce.

Szeroką podstawę źródłową do takiego właśnie studium daje pożądana stosunkowo ilość zachowanych do dziś z różnych czasów rękopiśmiennych statutów, w tym statutów pojedynczych, ich zwołów i kompilacji, statutów oryginalnych i współcześnie oraz później kopiowanych wraz z kilkoma pozycjami drukowanymi. Podając je powinien nie tyle historyk, ile kanonista, który jedynie będzie w stanie gruntownie prześledzić ich ewolucję na tle ogólne-

¹ K. Kantak: *Życie wewnętrzne Bernardynów w dobie przedtrydenckiej*. Prz. Teol. R. 10 (1929) s. 261—263.

² Tenże: *Capitula nec non Constitutiones. FF. Minorum Observantium (Bernardinorum) Provinciae Poloniae 1453 (1467)—1628*. Collect. Theol. R. 15 (1934) s. 459—462.

³ Tenże: *Bernardyni polscy*. T. 1. Lwów 1933 s. 73—75; T. 2 s. 181—183.

go prawa zakonnego, ocenić poziom statutów oraz prawniczą kulturę ich twórców, jak też ustalić ich miejsce w polskim partykularnym prawodawstwie kościelnym. W tym przeto celu zrejstrowałem wszystkie, rozproszone w kilku archiwach i bibliotekach, egzemplarze statutów i opracowałem krótkie do nich wprowadzenie.

Pierwsze konwenty Bernardynów w Polsce, jakie kolejno powstawały od 1453 r., oparły swe życie i działalność obok reguły św. Franciszka na wyjaśniających ją i uzupełniających konstytucjach, ułożonych przez św. Jana Kapistrana dla całej obserwanckiej gałęzi zakonu Braci Mniejszych, przyjętych na kapitule gen. w Asyżu i zatwierdzonych przez pap. Marcina V w 1430 r., stąd nazywanych *Constitutiones Martinianae*⁴. Obowiązywały one w Polskiej Prowincji do 1524 r., lecz były uzupełniane kilkakrotnie statutami, uchwalanymi na polskich kapitułach prowincjalnych. Wymagały tego inne w Polsce warunki życia i pracy zakonników oraz odmienny u nas klimat aniżeli we Włoszech, gdzie kapistrzańskie konstytucje powstały. Było to konieczne i z tego względu, że zakon w Polsce rósł szybko liczebnie — w 1524 r. liczył już 25 klasztorów⁵ — i musiano starać się o dokładne opracowanie norm konstytucyjnych dla rozwijającej się prowincji.

Z tego powodu już na kapitule krakowskiej w 1467 r. komisarz gen. Piotr z Neopolu wraz z wikariuszem prowincji Marianem z Jeziorzka ogłosili pierwsze statuty dla Polski jako dodatek do *Constitutiones Martinianae*⁶. Uzupełnił je następnie komisarz Mikołaj de Monte na kapitule w Poznaniu w 1478 r. oraz wikariusz prowincji Michał Bal w 1483 r. przez ogłoszenie tzw. *Admonitiones*. Otrzymała też polska wikaria ułożone dla niej przez dawnego polskiego wikariusza Krzysztofa de Varisio konstytucje prowincjalne, zatwierdzone na kapitule gen. w Asyżu w 1487 r.⁷ Nie mniej jednak na kapitule krakowskiej w 1488 r. skasowano wszystkie dotychczasowe statuty prowincji i przystąpiono do zredagowania nowych. Opracował je wikariusz prowincji bł. Władysław z Giel-

⁴ H. Holzapfel: *Manuale historiae Ordinis Fratrum Minorum*. Friburgi Br: 1909 s. 100, 103.

⁵ K. Kantak: *Bernardyni ...*, t. 1 s. 76.

⁶ Uczyniono to i z tego względu, że na tej kapitule wydzielono polskie konwenty w osobną prowincję (wikarię) z dotychczasowej wikarii austriacko-czesko-polskiej (K. Kantak: *Bernardyni ...*, t. 1 s. 22—23). Do 1517 r. prowincje obserwanckie w zakonie nazywano wikariami, a ich prowincjałów wikariuszami prowincji. O kapitule w 1467 r. i o wydanych na niej Statutach pisał K. Kantak w: *Życie wewnętrzne ...*, s. 261.

⁷ *Memoriale Ordinis Fratrum Minorum a fr. Joanne de Komorowo compilatum*. Wyd. X. Liske, A. Lorkiewicz. Mon. Pol. Hist. T. 5. Lwów 1888 s. 197, 203, 243. — Zob. także w § II Statuty nr III poz. 3, 4 i 5.

niowa, a ogłosił prezydujący kapitule komisarz gen. Ludwik de la Torre⁸. Była to pierwsza poważniejsza praca kodyfikacyjna w Polskiej Prowincji. Jednakże rychło się okazało, że i te Statuty wymagały uzupełnień względnie korektur. Już w roku następnym (1489) uzupełnił je Władysław z Gielniowa, a w 1491 r. zmienił znacznie wikariusz prow. Michał Bał na kapitule w Opatowie. Następne uzupełnienia wprowadzili wikariusze: Jan Vitreatoris (Szkłarek) na kapitule w Warszawie w 1449 r., Stanisław ze Słap na kapitule w Kobylinie w 1502. Łukasz z Rydzyny na kapitule w Warcie w 1509 i Leon z Łańcuta na kapitule w Krakowie w 1519 r.⁹

W 1517 r. jeden dotąd zakon został podzielony przez pap. Leona X na dwa: na Braci Mniejszych (dotychczasowych Obserwantów, w Polsce zw. Bernardynami) i na Braci Mniejszych Konwentalnych (w Polsce zw. Franciszkanami). W pierwszym zakonie wprowadzono administracyjny podział na tzw. Familię Cismontańską, obejmującą prowincje we Włoszech, w Austrii, Czechach, na Węgrzech, na Bałkanach i w Polsce, oraz na Familię Ultramontańską, do której należały prowincje w reszcie Europy i w krajach zamorskich. Na kapitule gen. w Burgos — z Polski uczestniczyli w niej Jakub Dziaduski i Rafał ze Lgoty — generał Franciszek Quiñones ogłosił dla całego zakonu Braci Mniejszych (Obserwantów) nowe konstytucje, zwane później *Constitutiones Burgenses*, których głównym celem było wprowadzenie jednolitego ustroju i modelu życia w obu Familiach. Jednakże Familia Cismontańska zdołała już w 1529 r. przeprowadzić na kapitule gen. w Parmie zatwierdzenie osobnych dla siebie konstytucji. Prowincja Polska, choć należała do tej Familii, nie przyjęła tych konstytucji, ponieważ już wcześniej, bo w 1524 r. zostały uchwalone na kapitule w Warcie specjalnie ułożone statuty, oparte na *Constitutiones Burgenses*, jako dodatek do tych ostatnich. Ustawy te opracowała osobna komisja, powołana przez prowincjała Uriela z Grabowa¹⁰.

W 1526 r. kapituła gen. w Asvżu zredagowała konstytucje burgenckie w formie skróconej. W ślad za tym ówczesny polski prowincjał Rafał z Proszowic przygotował również w skróconej postaci konstytucje dla Polskiej Prowincji. Jednakże kapituła w Łowiczu w 1527 r. je odrzuciła, ponieważ ułożył je Rafał niejako „nokatnie” bez jej zlecenia. Nie mniej gdy po śmierci Rafała (1534) począł się szerzyć w prowincji jego kult religijny, przyjmowano

⁸ K. Kantak: *Capitula ...*, s. 460 oraz tekst tych statutów s. 475—491.

⁹ *Memoriale ...*, s. 258, 260. — Zob. także w § II Statuty nr II poz. 2; nr III poz. 8 i 9; nr IV.

¹⁰ H. Holzapfel: *Manuale ...*, s. 135—138, 272—273; K. Kantak: *Capitula ...*, s. 461.

po klasztorach jego statuty w miejsce przyjętych w Warcie w 1524 r.¹¹ Obowiązywały one do 1597 r.

Jak poprzednio, tak i teraz uzupełniano je lub korygowano na kolejnych kapitułach. Zachowały się tego rodzaju dopełnienia z 1557 r. z kapituły opatowskiej, z 1585 z kapituły krakowskiej, z 1591 z kapituły bydgoskiej i z 1594 r. z kapituły w Kazimierzu Biskupim¹². Wydano również w 1539 r. na kapitule w Przeworsku statuty dla klasztorów Bernardynek, potwierdzone następnie w 1540 r. na kapitule radomskiej¹³. Należy dodać, że bawiający w 1587 r. na kapitule gen. w Rzymie delegat Polskiej Prowincji Benedykt Gąsiorek (Anserinus) postarał się o zatwierdzenie polskich statutów prowincjalnych.

W 1530 r. doszło do oddzielenia z Polskiej Prowincji klasztorów na Litwie i utworzenie osobnej Prowincji Litewskiej. Statuty dla niej ułożył komisarz gen. Kasper z Kromieryża, zatwierdzone przez kapitułę gen. w Rzymie w 1530 r.¹⁴ W 1570 r. prowincja ta przestała istnieć, a klasztory litewskie znowu weszły w skład Prowincji Polskiej¹⁵.

Następną poważną pracę kodyfikacyjną podjął wspomniany już Gąsiorek, pełniący w latach 1594—1597 urząd prowincjała. Była ona następstwem uchwalonych na kapitule gen. w Valladolid w 1593 r. nowych konstytucji dla Familii Cismontańskiej, przygotowanych przez generała Bonawenturę Secussi'ego a Caltagirone (*Collectio Calatahironensis*)¹⁶. Ponieważ nowe konstytucje znosiły automatycznie dotychczasowe, a na ustawodawstwie generalnym zawsze opierały się statuty poszczególnych prowincji, przeto i w Polsce musiano pomyśleć o nowych statutach, dostosowanych do konstytucji z 1593 r. Zredagowane statuty dla Polski przez Benedykta Gąsiorka przyjęła kapituła w Samborze w 1597 r.¹⁷ Zasadniczo i w Polsce nowe statuty unieważniały dotychczasowe, nie mniej jednak do późniejszych zwodów i kompilacji wprowadzano — jak zobaczymy — statuty dawne: Władysława z Gielniowa — Ludwika de la Torre z 1488 r., jak i Uriela z Grabowa — Rafała z Proszowic.

¹¹ Świadczy o tym choćby wymieniane osoby Rafała w dokonywanych kompilacjach statutów w 1642, 1727, 1732. Zob. w § Statuty nr XV, XVII, XXIV, XXV, XXVII, XXIX, XXXIV.

¹² Zob. w § II statuty nr VI i VII.

¹³ Zob. w § II Statuty nr X. — Klasztory Bernardynek, oparte na regule III Zakonu św. Franciszka, należały do prowincji Bernardynów na równi z klasztorami męskimi. Po podziale jednej prowincji w 1628 i 1637 r. wchodziły w skład wszystkich prowincji w zależności od terytorialnego położenia poszczególnych konwentów.

¹⁴ Zob. w § II Statuty nr XXXVI.

¹⁵ K. Kantak: *Bernardyni ...*, t. 1 s. 188—197.

¹⁶ H. Holzappel: *Manuale ...*, s. 461—462.

¹⁷ K. Kantak: *Capitula ...*, s. 461—462.

Kodyfikacja Benedykta Gąsiorka była ostatnią większą pracą ustawodawczą w zakonie Bernardynów w Polsce przed rozbiorami, nie traciła zatem aktualności aż po XIX w. Należy podkreślić, że pierwszą redakcję statutów prowincji w 1488 r. wywołały potrzeby konstytuującej się wtedy nowej Polskiej Prowincji, druga z 1524 r. spowodowała nowa sytuacja w zakonie po definitywnym oddzieleniu konwentalnych, ostatnia Gąsiorka została podjęta na tle potrydenckiej odnowy życia zakonnego. Oczywiście dwie ostatnie były rezultatem zmian w całym zakonie i podejmowanych inicjatyw przez jego centralny zarząd.

Jak zawsze dotąd, tak i samborskie konstytucje Gąsiorka były uzupełniane i korygowane przez kolejne kapituły prowincji. Biorąc pod uwagę tylko okres do 1628 r., tj. do pierwszego podziału Polskiej Prowincji, uzupełnienia takie podjęły kapituły: w Warcie 1599 r., w Krakowie 1600, w Radomiu 1602, w Lublinie 1605, w Kobylinie 1607, w Poznaniu 1608, w Warszawie 1611, w Wilnie 1614, w Kaliszu 1620, w Kalwarii Zebrzydowskiej 1623, w Warszawie 1628 r.¹⁸

Do 1628 r. ilość klasztorów bernardyńskich zwiększyła się do tego stopnia, że na kapitule w Warszawie 1628 r. dokonano podziału jedynej dotąd prowincji na cztery: Wielkopolską, Małopolską, Litewską i Ruską. W 1630 r. złączono Prowincję Małopolską, Litewską i Ruską w jedną Polską, pozostawiając nietkniętą jedynie Prowincję Wielkopolską. Wreszcie w 1637 r. wydzielono z Prowincji Polskiej Prowincję Ruską, pozostała zaś poczęto nazywać Małopolską, względnie Małopolsko-Litewską. Te trzy prowincje trwały niepodzielnie do 1731 r., kiedy to z Prowincji Małopolskiej wydzielono Litewską ze względu na liczne ostatnio na Litwie fundacje nowych klasztorów¹⁹. Cztery obecnie prowincje liczyły łącznie w okresie pierwszego rozbioru Polski ponad 120 klasztorów²⁰.

Podziały prowincji nie pociągnęły za sobą tworzenia dla każdej z nich nowych statutów, w klasztorach bowiem wszystkich nowych prowincji znajdowało się sporo odpisów statutów sprzed 1628 r., tzn. z czasów jednej prowincji. Zresztą statuty te nadal kopiowano, choć nierzadko w sposób niedokładny²¹. Ostatnie kon-

¹⁸ Zob. w § II Statuta nr XI, XII i XIII.

¹⁹ K. Kantak: *Bernardyni ...*, t. 2 s. 103—106, 108, 412—413.

²⁰ K. Grudziński: *Bernardyni w latach 1772—1970*. W: *Zakony św. Franciszka w Polsce w latach 1772—1970*. T. 3. Warszawa 1978 s. 9—17.

²¹ „... negligentia scriptorum illa [statuta] copiantium vel renovantium plerumque vitata ac variata evaserint, adeo ut alia et alia per conventus dispersa sibi dissonantia invenirentur ...” pisał Jan Kamiński w przedmowie do: *Statuta Fratrum Minorum Observantium ... Schlichtingkoviae 1740 k. nlb. 3*.

stytucje prowincjalne z 1597 r. (Benedykta Gąsiorka) i po podziałach prowincji uzupełniano starym zwyczajem na kolejnych kapitułach poszczególnych prowincji. Śledzenie obecnie tego zjawiska we wszystkich prowincjach wydaje się bezcelowe, skoro zaczęły teraz powstawać na większą skalę kolekcje czyli zwody statutów oraz ich kompilacje. Niewątpliwie była w użyciu znaczna ich ilość, trudno wszakże ustalić, ile powstało kolekcji i kompilacji oryginalnych, a ile drogą mechanicznego przepisania. Do naszych czasów bowiem doszło nas tylko 8 kolekcji i kompilacji z Prowincji Małopolskiej, 7 z Prowincji Wielkopolskiej, 4 z Prowincji Ruskiej, nie licząc 2 pojedynczych statutów kapitułnych, i ani jedna z Prowincji Litewskiej.

Pierwszą kolekcję po podziałach ułożył w Prowincji Małopolskiej Stanisław Bojanecki ok. 1630 r., którą dopełniano później po r. 1647²². Dwie inne kolekcje anonimowych redaktorów są przypuszczalnie odpisami tego zwodu, z których pierwsza sięga też po r. 1647, a druga po r. 1649²³. Dwie następne kolekcje zostały doprowadzone do r. 1656 i 1642²⁴. Dalsza kolekcja sięga r. 1699²⁵. Sporządzono także na kapitule w Tarnowie w 1731 r. z rozkazu prowincjała J. K. Szysieckiego rejestr wszystkich statutów i ordynacji, który to wykaz przejęła prawdopodobnie także utworzona wtedy Prowincja Litewska²⁶. Zwód statutów prowincji, zatwierdzony przez kapitułę gen. w Mantui w 1762 r., ogłoszono drukiem w 1763 r.²⁷

Po Prowincji Wielkopolskiej pozostały kolekcje i kompilacje z lat 1713, 1727, 1 bez daty, dalej Jana Kamińskiego, ogłoszona drukiem w 1732 r., i Baltazara Obermajera z 1743 r., pozostająca w rękopisie²⁸. Kolekcje z 1640 i 1646 r. są kopiami takież kolekcji w Prowincji Małopolskiej²⁹ (poz. XVII).

Następujące kolekcje i kompilacje statutów prowincjalnych, przynależnych ongiś do Prowincji Ruskiej, przetrwały do naszych czasów: z lat 1640, 1672, 1768³⁰, drukowane statuty z r. 1739 i 1769³¹ oraz pojedyncze rozporządzenia statutowe kapituły w Dubnie 1720 r., też wydane drukiem, i z kapituły we Lwowie z 1729 r.³²

²² Zob. w § II Statuta nr XIV.

²³ Zob. tamże nr XI i XII.

²⁴ Zob. tamże nr XVI i XVII.

²⁵ Zob. tamże nr XIX.

²⁶ Zob. tamże nr XX.

²⁷ Zob. tamże nr XXII.

²⁸ Zob. tamże nr XXIII, XXIV, XXVI, XXVIII; *Statuta Fratrum Minorum Observantium ...* Supraśl 1732; Wyd. 2. Schlichtingkoviae 1740.

²⁹ Zob. § II Statuta nr XXV i XXVII.

³⁰ Zob. tamże nr XXX, XXXI i XXXIII.

³¹ Zob. tamże nr XXXIV i XXXV.

³² Zob. tamże nr XXXII.

Po Prowincji Litewskiej pozostały jedynie ordynacje, przepisane w 1760 r. dla zakonników przebywających w granicach Imperium Rosyjskiego³³. Nie układano tam osobnych kompilacji statutów, ponieważ posługiwano się dotychczasowymi małopolsko-litewskimi, jakie po 1731 r. nadal istniały w klasztorach tej nowoutworzonej Prowincji. Istnieją ponadto statuty komisarza gen. Kaspra z Kromieryża dla pierwszej Prowincji Litewskiej, istniejącej w latach 1530—1570³⁴.

Po rozbiorach zaprzestano tworzyć kolekcje i kompilacje statutów. Zakony, w tym i Bernardyni, utraciły egzempcję i skazane zostały na powolną zagładę. Nie mniej dopóki zwoływano jeszcze kapituły (w zaborze pruskim i rosyjskim do kasaty, w zaborze austriackim zawsze), uchwalano od czasu do czasu różne przepisy, mające regulować życie zakonników. Normalne statuty prowincjalne wypracowano dopiero w 1925 r.³⁵ dla Prowincji Polskiej, złożonej z części klasztorów dawnej Prowincji Ruskiej i Małopolskiej oraz z kilku rewindykowanych z tej ostatniej i z dawnej Wielkopolskiej.

II. Statuty

1. Statuty Prowincji Polskiej przed podziałem w 1628 r.

I *Ordinationes seu Constitutiones beati Patris Joannis de Capistrano super regulam Fratrum Minorum* [1467].

Mieszczą się w rkpsie Bibl. Ossol.: [Akta Prowincji Ruskiej zakonu Bernardynów, 1453—1759], sygn. 1460 II, poz. 2 k. 9 nn.

II. [Konstytucje Prowincji Polskiej zakonu Bernardynów z lat 1467 i 1509].

1. *Constitutiones Provinciae Poloniae* 1467, k. 156v—182v;

2. *Constitutiones Capituli Varthensis* 1509, k. 102.

Mieszczą się w rkpsie Bibl. Uniw. Lwow.: [Reguły św. Franciszka I, II i III Zakonu oraz Konstytucje zakonu Bernardynów], sygn. 30.

Wyd. K. Kantak w Dodatku do: *Życie wewnętrzne Bernardynów w dobie przedtrydenckiej*. Collect. Theol. R. 10 (1929) s. 341—351.

III. [Konstytucje Prowincji Polskiej zakonu Bernardynów z lat 1467, 1478, 1483, 1488, 1491, 1499, 1502].

1. *Constitutiones Martini V originales*, poz. 71 k. 71—73v;

2. *Constitutiones beati Joannis de Capistrano* 1467, poz. 119 k. 129—133v;

³³ Zob. tamże nr XXXVII.

³⁴ Zob. tamże nr XXXVI.

³⁵ *Ordinationes provinciales almae Provinciae Immacul. Conc. B. V. Mariae Fratrum Minorum (Bernardinorum) in Polonia*. Leopoli 1925 s. 19.

3. Constitutiones fratris Nicolai de Monte commissarii ... quas fecit in capitulo provinciali Posnaniae celebrato 1478, quas tota Provincia suscepit, poz. 140 k. 154;

4. Admonitiones Fratrum factae Cracoviae anno Domini 1483 [per Michaellem Bal vicarium Provinciae], poz. 138 k. 152v—153;

5. In capitulo gen. [1487 Assisii] facta sunt infrascripta Statuta pro Provincia Polona tantum, poz. 124 k. 136—136v;

6. Constitutiones fratris Ludovici de Turri Veronensis, commissarii Patris Angeli de Clavasio vicarii gen., factae in capitulo provinciae Poloniae Cracoviae celebrato anno Domini 1488, poz. 137 k. 149v—152;

Wyd. K. Kantak w Dodatku do: *Capitula nec non Constitutiones FF. Minorum Observantium* [Bernardinorum] *Provinciae Poloniae 1453—1628*. Collect. Theol. R. 15 (1934) s. 475—491.

7. Haec sunt ordinata et conclusa in capitulo provinciali apud Magnam Opatów 1491. [Statuta Ludovici de la Torre mutata per Michaellem Bal], poz. 141 k. 154—154v;

8. Ordinationes capituli Warschoviensis anno Domini 1499 celebrati, poz. 142 k. 154v—155;

9. Incipiunt Ordinationes in capitulo provinciali in loco S. Mariae apud Kobilin per fratrem Jacobum de Mantua commissarium generalem anno Domini 1502, poz. 143 k. 155v—156v.

Mieszczą się w rkpsie Bibl. PAN Kórn.: [Przywileje papieskie oraz różne zbiory ustaw zakonu Bernardynów], pisanym przez Bartłomieja z Bydgoszczy, będącym ongiś własnością klasztoru bydgoskiego, sygn. 97.

IV. Ordinationes capituli Lublinensis 1519.

Mieszczą się w rkpsie Bibl. Uniw. Lwow.: [Zbiór konstytucji zakonu Bernardynów], sygn. 27 s. 145.

Wyd. K. Kantak w Dodatku do rozprawy jak ad II s. 351—352.

V. Constitutiones provinciales 1524.

Mieszczą się w rkpsie Bibl. Tow. Przyj. Nauk w Poznaniu, pisanym przez Inocentego z Czerniejewa, sygn. 95. Nie wiadomo, do jakiego należał klasztoru.

VI. Ordinationes capituli Opatoviensis [1557].

Mieszczą się w rkpsie Bibl. Tow. Przyj. Nauk w Poznaniu, pisanym nacje Prowincji Polskiej zakonu Bernardynów 1510—1567], sygn. 101, poz. 19 k. 173 nn.

VII. Constitutiones provinciales in multis capitulis et per Reverendum Ministrum Generalem confirmatae [1585—1605].

1. [Statuty z kapituły w Krakowie 1585], k. 39—46;
2. [Statuty z kapituły w Bydgoszczy 1591], k. 68—75;
3. [Statuty z kapituły w Kazimierzu Biskupim 1594], k. 76—79;
4. [Konstytucje z kapituły w Samborze 1597], k. 79v—166;
5. [Statuty z kapituły w Warcie 1599], k. 196—209, oraz z następnych kapituł do 1605 r. Zob. poz. XI, XIV i XV.

Rkps Bibl. Czart. w Krak., sygn. ew. 3362, powstał w 1612 r. w klasztorze radomskim.

VIII. Incipiunt Constitutiones provinciales in multis capitulis et ... per Ministrum Generalem confirmatae, 1587—1617.

Rkps Arch. Archidiec. w Poznaniu, sygn. AZ 3/2, kart 80, brak końca, nie wiadomo, do jakiego należał klasztoru.

IX. Constitutiones provinciales in capitulo Samboriensi 1597 a patribus auditoribus examinatae certisque correctionibus per reverendum patrem Benedictum Anserinum Leopoliensem pro tunc commissarium ad capitulum hociodem destinatum et patrem Franciscum Warthensem ministrum Provinciae electum ac per ... patres diffinitores ac alios Provinciae patres simul congregatos emendatae ex variis infra subiectis capitulis depromptae et in ordinem redactae.

Rkps Arch. Prow. Bernardynów w Krak., sygn. VI-b-2, stron 310. należał do klasztoru w Leżajsku.

X. Constitutia [pro Sororibus Bernardinis] napisana usta[no]wiona na kapitule przeworskiej lata Bożego 1939, a potwierdzona jest w Lublinie także na kapitule lata Bożego 1540; Sposób życia Sióstr w klasztorze przy kościele św. Jozepha z rządzenia W. Ojca Hannibala [Rossellego] komisarza gen.

Mieszczą się w rkpsie Arch. Bernardynek w Krak., sygn. 151 s. 42—79.

Constitutiones Bernardinarum [z kapituly przeworskiej 1539].

Mieszczą się w rkpsie Bibl. PAN Kórn.: Regula Tertii ..., sygn. 99 k. 33—56v. Identyczne z egzemplarzem Constitutia j. w.

2. Statuty Prowincji Małopolskiej

XI. Constitutiones provinciales, 1597—1647.

1. [Konstytucje z kapituly w Samborze 1597], k. 194—245;
2. [Statuty z kapituly w Warcie 1599], k. 246—251;
3. [Statuty z kapituly w Radomiu 1602], k. 17—22;
4. [Statuty z kapituly w Lublinie 1605], k. 37—41;
5. [Statuty z kapituly w Kobylinie 1607], k. 252—253;
6. [Statuty z kapituly w Poznaniu 1608], k. 43—54;
7. [Statuty z kapituly w Warszawie 1611], k. 54v—65;
8. [Statuty z kapituly w Wilnie 1614], k. 66—71;
9. [Statuty z kapituly w Kaliszu 1620], k. 104—136;
10. [Statuty z kapituly w Kalwarii Zebrzydowskiej 1623], k. 256—262 oraz z następných kapitul. Zob. poz. XIV i XV.

Rkps Bibl. Czart. w Krak., sygn. ew. 2471. Należał do klasztoru krakowskiego na Stradomiu.

XII. Constitutiones provinciales, 1597—1656.

1. [Konstytucje z kapituly w Samborze 1597], k. 92—193;
2. [Statuty z kapituly w Lublinie 1605], k. 208—211;
3. [Statuty z kapituly w Kobylinie 1607], k. 212—215;

4. [Statuty z kapituły w Poznaniu 1608], k. 216—225;
5. [Statuty z kapituły w Warszawie 1611], k. 226—233;
6. [Statuty z kapituły w Wilnie 1614], k. 235—238;
7. [Statuty z kapituły w Kaliszu 1620], k. 257—258;
8. [Statuty z kapituły w Kalwarii Zebrzydowskiej 1623], k. 286—297 oraz z następnych kapituł. Zob. poz. XIV i XV.

Rkps Bibl. Czart. w Krak., sygn. ew. 2472. Należał do klasztoru w Kalwarii Zebrzydowskiej.

XIII. Constitutiones provinciales 1597—1623.

1. [Konstytucje z kapituły w Samborze 1597], k. 2—90;
2. [Statuty z kapituły w Warcie 1599], k. 91—102;
3. [Statuty z kapituły w Radomiu 1602], k. 103—109;
4. [Statuty z kapituły w Lublinie 1605], k. 113—116;
5. [Statuty z kapituły w Poznaniu 1608], k. 117—125;
6. [Statuty z kapituły w Warszawie 1611], k. 126—142;
7. [Statuty z kapituły w Wilnie 1614], k. 142v—145;
8. [Statuty z kapituły w Kaliszu 1620], k. 187—212;
9. [Statuty z kapituły w Kalwarii Zebrzyd. 1623], k. 231—246.

Rkps Bibl. Czart. w Krak., sygn. 3708. Nie wiadomo, do którego należał klasztor.

XIV. Constitutiones Provinciae Poloniae in diversis capitulis ab ... patre Stanislao Bojanecki ... compendiose collectae, [ok. 1630], s. 295—463. Dołączono:

1. Ordinationes Provinciae Polonae, 1603, s. 773—775;
2. Statuta Posnaniensis capituli anno 1608, s. 469—472;
3. Constitutiones congregationis capituli Varsaviae ad S. Annam ... anno 1611, s. 473—476;
4. Constitutiones sacrae congregationis capituli Vilnensis ad S. Franciscum ... anno 1614, s. 477—478;
5. Constitutiones sacrae congregationis provincialis ad S. Bernardinum [Cracoviae] anno ... 1617, s. 478—483;
6. Statuta capituli Calisiensis anno Domini 1620, s. 484—494;
7. Statuta capituli Calvariensis ... anno ... 1623, s. 494—501;
8. Statuta Provinciae Polonae in capitulo Leopoliensi anno Domini 1637 ... celebrato ... conscripta et approbata, s. 501—503;
9. Ordinationes almi capituli Radomiensis anno Domini 1640 ... celebrati, s. 503—506;
10. Ordinationes congregationis intercapitularis Provinciae Polonae in conventu Opatoviensi ... 1642 celebrati, s. 506—508;
11. Puncta ex congregatione Tykocinensi celebrata sub anno Domini 1643 Provinciae toti proposita, s. 508—509;
12. Ordinationes in almo Provinciae capitulo anno Domini 1645 Radomiae celebrato, s. 510;
13. Acta convocationis Varsaviensis in ordine ad unionem Provinciarum anno 1647, s. 521.

Mieszczą się w rkpsie Bibl. Czart. w Krak.: *Anagryphe seu compendiosa descriptio Provinciae Poloniae Fratrum Minorum Observantium compendiose expressa stylo anno Domini 1651, sygn. XVII/2469*. Fotokopia w Arch. Prow. Bernardynów w Krakowie.

XV. [Zwód konstytucji Prowincji Małopolskiej zakonu Bernardynów w Polsce, 1488—1656].

1. *Incipiunt Constitutiones ... patris commissarii et vicarii generalis cum plena autoritate in capitulo provinciali Cracoviae celebrato anno Domini 1488, s. 255—315;*
2. *Constitutiones provinciales Ordinis Fratrum Minorum de Observantia in capitulo Samboriensi anno Domini 1597 ..., s. 1—100.*
3. *Constitutiones provinciales capituli Varthensis anno Domini 1599, s. 101—112;*
4. *Constitutiones provinciales capituli Radomiensis ... a. D. 1602, s. 113—122;*
5. *Constitutiones provinciales capituli Lublinensis ... a. D. 1605, s. 123—126;*
6. *Statuta capituli Posnaniensis ... a. D. 1608, s. 127—135;*
7. *Constitutiones capituli Varsaviensis ... 1611, s. 136—150;*
8. *Statuta sacrae congregationis provincialis Cracoviae ... a. D. 1617, s. 167—180;*
9. *Statuta capituli Calissiensis anno Domini 1620, s. 191—215;*
10. *Statuta per patres Provinciae Poloniae ... in conventu Calissiensis sancita anno Domini 1621, s. 216—225;*
11. *Ordinationes ex antiquis statutis ... desumptae a ... capitulo Varschoviensi anno Domini 1625 celebrato ..., s. 246—254;*
12. *Ordinationes a patre Prospero a Galbiato Ordinis Minorum ... in Regno Poloniae quoad ... Observantes et Reformatos ... commissario generali in congregatione particulari Lublini ... anni 1630 celebrata, s. 316—335*
13. *Decreta et Constitutiones a ... Michaele Cassentino commissario generali et apostolico visitatore in ... capitulo provinciali Minoris Poloniae Cracoviae ... anno Domini 1637, s. 336—348;*
14. *Statuta ex capitulo Leopoliensi ... anni 1637, s. 349—351;*
15. *Ordinationes in almo Provinciae capitulo anno Domini 1645 Radomiae celebrato, s. 352—363;*
16. *Statuta et Ordinationes in almo capitulo Grodnensi a. D. 1647 ... celebrato ... posita, s. 364—369;*
17. *Constitutiones capituli Cracoviensis ... 1650, s. 370—373;*
18. *Ordinationes capituli Grodnensis ... 1653 celebrati, s. 373—376.*
19. *Ordinationes ex convocazione intermedia anno Domini 1655 ... in conventu Caumensi celebrata, s. 376—379;*
20. *Statuta capituli Calvariensis anno Domini proposita et acceptata, s. 379—382.*

Rkps Bibl. Czart. w Krak., sygn. 2475. Należał ongiś do konwentu w Kalwarii Zebrzyd. Fotokopia w Arch. Prow. Bernardynów w Krak. Punkt 20 mieści się ponadto w rkpsie Arch. Prow. Bernardynów, sygn. M-34 s. 822—823.

XVI. Constitutiones Provinciae Poloniae Ordinis Fratrum Minorum Sancti Francisci de Observantia Bernardinorum.

1. Constitutiones ... (identyczne jak poz. IX), s. 67;
 2. Constitutiones Provinciae Poloniae capituli Warthensis ... anno Domini 1599, s. 105;
 3. Ordinationes ... patris Francisci a Sosa ministri generalis totius Ordinis Fratrum Minorum factae pro tota Familia Cismontana, in qua includitur nostra Provincia Poloniae [1600], s. 117;
 4. Constitutiones ... capituli Radomiensis ... 1602, s. 130;
 5. Constitutiones ... capituli Lublinensis ... 1605, s. 136;
 6. Constitutiones ... capituli Poseniensis ... 1608, s. 141;
 7. Constitutiones ... capituli Warszaviensis ... 1611, s. 150;
 8. Constitutiones ... congregationis ... capituli Wilnensis ... 1614, s. 160;
 9. Constitutiones ... capituli Cracoviensis ... 1617, s. 165;
 10. Constitutiones ... capituli Calissiensis ... 1620, s. 180;
 11. Ordinatio ... patris Michaelis a Apiniano commissarii generalis in caput quartum regulae nostrae ..., s. 201;
 12. Ordinationes convocationis Cracoviensis pro tota Provincia Poloniae anno Domini 1621, s. 209;
 13. Constitutiones .. capituli Calvariensis ... 1623, s. 218;
 14. Constitutiones ... capituli Warszaviensis ... 1626, s. 230;
 15. Ordinationes speciales ad instantiam quorundam patrum ... anno Domini 1628, s. 283;
 16. Statuta capituli Lublinensis ... anno Domini 1630, s. 286;
 17. Constitutiones Provinciae Poloniae Minoris ... 1634, s. 321;
 18. Decreta et Constitutiones a ... P. Michaeli a Cassentino commissario generali ... in ... capitulo provinciali Minoris Poloniae .. anno Domini 1634 ... latae et approbatae, deinde vero ... anno Domini 1635 ad instantiam ... Patris Bonifacii Czachowski ministri provincialis ab eodem ... commissario ... declaratae, modificatae et auctae, s. 334;
 19. Statuta capituli Leopoliensis ... a. D. 1637 ..., s. 346;
 20. Ordinationes capituli Radomiensis .. a. D. 1640, s. 352;
 21. Ordinationes congregationis intercapitularis Provinciae Minoris Poloniae in conventu Opathoviensi ... anno Domini 1642, s. 364.
- Rkps Arch. Prow. Bernardynów w Krak., sygn. VI-b-3, pisany po 1644 r., należał dla klasztoru w Leżajsku.

XVII. Statuta partim ex antiquis beatorum Patrum [Ladislaus de Gielniów et Raphaelis de Proszowice] constitutionibus partim ex Vallissoletanis et recentioribus A. RR. PP. Commissariorum Generalium Ordinationibus pro puriori sacrae regulae observantia collecta et in Pro-

vincia Minoris Poloniae omnibus PP[atribus] et FF[ratribus] ad in-violabiliter observandum tradita ex capitulo intermedio generali Romano anno 1642.

Rkps Arch. Prow. Bernardynów w Krak., sygn. XIV-b-2, stron 54, należał do klasztoru w Tarnowie.

XVIII. Statuta et Ordinationes almae Provinciae Poloniae FF[ratrum] Minorum Regularis Observantiae S. Francisci ex antiquis et recentioribus eiusdem Provinciae Constitutionibus excerpta et in unum compilata ...

Rkps Arch. Prow. Bernardynów w Krak., sygn. M-17, stron 288, powstał po 1699 r., należał do jednego z konwentów Prowincji Małopolskiej.

XIX. [Statuty Prowincji Małopolskiej zakonu Bernardynów].

Rkps Arch. Prow. Bernardynów w Krak., sygn. I-b-2, stron 216, brak pierwszych 20 stron i kilkunastu na końcu, powstał w 2 poł. XVII w. i należał do klasztoru krakowskiego na Stradomiu.

XX. Elenchus Ordinationum provincialium et variarum litterarum almae Provinciae Minoris Poloniae post reexdivisionem Patrum gentis Lithuaniae in capitulo Tarnoviensi ... praesidente R. P. Joanne Capistrano Szysiecki ... commissario et visitatore generali anno Domini 1731 25 mensis Octobris.

Rkps Arch. Prow. Bernardynów w Krak., sygn. M-19, kart. 98, należał prawdopodobnie do klasztoru krakowskiego na Stradomiu.

XXI. [Statuty Prowincji Małopolskiej zakonu Bernardynów].

Rkps Arch. Prow. Bernardynów w Krak., sygn. M-18, stron 142, powstał w 2 poł. XVIII w., robi wrażenie brudnopisu.

XXII. Druk: Summarium Statutorum municipalium almae Provinciarum matris Minoris Poloniae Ordinis Minorum Regularis Observantiae S. P. Francisci pro concernenda regulae seraphicae puritate iuxta decreta apostolica Summorum Pontificum et Sacrae Congregationis Declarationes ac Ordinis Constitutiones Provinciaeque Poloniae in variis capitulis Statuta compilatum et a celeberrimo capitulo generali Mantuano anno Domini 1762 die 3 mensis Junii approbatum. Cracoviae 1763 Typis Seminarii Episcopalis Academico-Dioecesani 4° k. nlb. 9, s. 388.

3. Statuty Prowincji Wielkopolskiej

XXIII. Statuta provincialia ex capitulo Skępsensi, in quo electus est A. R. P. Marianus Gigniewski in ministrum provinciale[m] [1713]. (Dołączono statuty innych kapituł oraz pisma generałów, komisarzy generalnych i prowincjałów).

Arch. Archidiec. w Poznaniu, sygn. A/Z 8/10, kart 178, obejmuje Statuty z lat 1694—1743 i należał zapewne do klasztoru w Poznaniu.

XXIV. Statuta Fratrum Minorum Observantium ... Provinciae Majoris Poloniae ... ex antiquis Ordinationibus BB[eatorum] Ladislai de Gielniów et Raphaelis de Proszowice recentioribusque Constitutionibus generalibus et decretis apostolicis ... per Fratrem Joannem Kamiński ... compilata ... anno 1727.

Rkps Arch. Prow. Bernardynów w Krak., sygn. W-29, stron 249, był prawdopodobnie własnością klasztoru poznańskiego.

XXV. Statuta ... (reszta tytułu jak poz. XVII, inna jest tylko końcowa data, nie 1642, lecz 1640, oraz zamiast „in Provincia Poloniae Minoris” dano „in Pownicia Majoris Poloniae”).

Rkps Arch. Prow. Bernardynów w Krak., sygn. S-by-1, kart 42 (brak początkowych 10 kart), był własnością klasztoru w Bydgoszczy.

XXVI. Statuta [Provinciae Majoris Poloniae Bernardinorum], s. 1—40. Dołączono: Ordo recipiendi novitios ad profesionem (s. 41—43), Benedictio et absolutio generalis Fratrum tempore visitationis Fratribus danda a visitatore (s. 44—49).

Rkps Arch. Prow. Bernardynów w Krak., sygn. S-po-1, był własnością klasztoru w Poznaniu.

XXVII. Statuta ... (reszta tytułu jak poz. XVII, dano tylko zamiast „in Provincia Minoris Poloniae” „in Provincia Majoris Poloniae”), k. 18v—71. — Dodano na początku: Ordinationes generales pro reformatione totius sacrae Religionis Franciscanae per ... Joannem de Neapoli [Mazzara] generalem ministrum totius Ordinis anno Domini 1646, k. 2—13.

Rkps Bibl. Sem. Duch. w Poznaniu, sygn. MS 990, powstał w którymś z klasztorów Prowincji Wielkopolskiej.

XXVIII. Constitutiones per A. R. Patres Provinciales ... ad observandum in conventibus omnino compilata ab anno Domini 1743 per A. R. P. Balthasarem Obermajer ... chronologum Provinciae.

Rkps Arch. Prow. Bernardynów w Krak., sygn. W-9, stron 99, powstał w którymś z klasztorów Prowincji Wielkopolskiej.

XXIX. Druk: Statuta Fratrum Minorum Observantium S. P. N. Francisci almae Provinciae Majoris Poloniae ... ex antiquis Ordinationibus BB(eatorum) PP(atrum) Ladislai de Gielniów et Raphaelis de Proszowice ac recentioribus Constitutionibus generalibus compilata ... Supraśl 1732 Typis Monasterii Ordinis divi Basilii Magni reimpressa 4° s. 421.

Było wydanie wcześniejsze, do którego nie udało się dotrzeć. Wyd. 2 (3). Schlichtingkoviae 1740 Typis J. Godefredi Hasii 4° k. nlb. 4, s. 254. Kompilacji dokonał Jan Kamiński, zob. poz. XXII.

4. Statuty Prowincji Ruskiej.

XXX. [Zwód statutów Prowincji Ruskiej zakonu Bernardynów].

1. Constitutiones ... in capitulo Samboriensi 1597 redactae, s. 13;
2. Statuta ex determinatione Patrum capituli Varthensis a. D. 1599, s. 183;
3. Statuta capituli Posnaniensis ... anno Domini 1608, s. 187;
4. Constitutiones ... capituli Radomiensis 1602, s. 195;
5. Constitutiones capituli Lublinensis a. D. 1605 ..., s. 199;
6. Constitutiones ... capituli Varsaviae 1611 celebrati, s. 203;
7. Constitutiones ... capituli Vilmensis ...1614 ..., s. 210;
8. Statuta ... congregationis provincialis Cracoviae ... anno Domini 1617 ... celebratae, s. 215;
9. Ordinationes ex antiquis statutis potissimum a B. Ladislao conscriptis et a R. P. Ludovico de Turre anno 1488 confirmatis nec non ex statutis tempore B. Raphaelis de Proszowice renovatis et auctoritate ... P. F. Pauli de Parma generalis ministri approbatis desumptae a ... capitulo Warszaviensi a. D. 1626 celebrato ad inviolabiliter observandum traditae, s. 231;
10. Ordinationes a... Prospero a Galbiato ... ad Minores Observantes et Reformatos cum plenitudine potestatis ... commissario generali in congregatione capitulari Lublini ... anni currentis 1630 celebrata ..., s. 239;
11. Acta et decreta per ... Patrem Petrum a Petra Acuta ... Provinciarum Poloniae ... commissarium generalem ... pro Russiae ... Provincia in eiusdem capitulo Socaliensi ... confecta et sancita anno Domini 1640, s. 265.

Rkps Arch. Prow. Bernardynów w Krak., sygn. XXII-n-4, był własnością klasztoru w Lublinie.

XXXI. Constitutiones ... (reszta tytułu jak poz. IX. Rkps uzupełniony konstytucjami kapituł do 1672 r.).

Rkps Arch. Prow., Bernardynów w Krak., sygn. VI-b-4, stron 292, powstał w XVIII w., należał do klasztoru w Leżajsku.

XXXII. [Statuty Prowincji Ruskiej zakonu Bernardynów].

1. Statuta lata ... in capitulo Leopoli celebrato anno Domini 1729 die 3 Octobris sub auspiciis Patris Joannis Capistrani Wdziekoński ... ministri provincialis Roxolanae Provinciae ..., s. 1—26;
2. Statuta sub auspiciis Patris Joannis Okolski ... Provinciae ... in Russia ministri provincialis ... lata in capitulo Dubnensi celebrato anno 1720 ... suscepta, s. 27—40.

Rkps Arch. Prow. Bernardynów w Krak., sygn. VI-b-5, należał do klasztoru w Leżajsku. Do rkpsu dołączono kurendę Antoniego Szczamburskiego prowincjała ruskiego z 3 III 1734 (s. 41—44) oraz druk tychże Statutów: Statuta provincialia Ordinis Minorum S. Patris Francisci Regularis Observantiae almae Provinciae Russiae ... in capitulo

Dubnensi suscepta anno Domini 1720. Leopoli [1721] Typis Confraternitatis SS. Trinitatis 4° k. nlb. 32, k. nlb. 2.

XXXIII. Statuta Fratrum Minorum Regularis Observantiae S. P. N. Francisci almae Provinciae Russiae ... ex declarationibus ac decretis apostolicis Summorum Pontificum et Sacrae Congregationis nec non Constitutionibus Ordinis generalibus et provincialibus pro puriori regulae seraphicae observantia and inviolabiliter observanda compilata, 1768.

Rkps Arch. Prow. Bernardynów w Krak., sygn. RGP-a-15, kart 93 (k. 90—93 niezapisane), był własnością kancelarii prowincjała ruskiego.

XXXIV. Druk: Statuta Fratrum Minorum Regularis Observantiae S. P. N. Francisci almae Provinciae Russiae ... ex antiquis Ordinationibus BB[eatorum] PP[atrum] Ladislai de Gielniów et Raphaelis de Proszowice, recentioribus Constitutionibus generalibus et decretis apostolicis aucta et compilata pro puriori regulae seraphicae observantia ad inviolabiliter observandum in capitulo Socialiensi iterato suscepta anno Domini 1738 de mandato Superiorum reimpressa. Leopoli [1739] Typis Collegii Sos. Jesu 4° k. 223, k. nlb. 15.

Druk ten posiadał wcześniejsze wydanie, do którego jednak nie udało się dotrzeć.

XXXV. Druk: Statuta Fratrum Minorum Regularis Observantiae S. P. N. Francisci Provinciae Russiae ... ex decretis apostolicis, Constitutionibus generalibus nec non antiquis Ordinationibus aliisque Statutis ad praescriptum regulae frigidae regioni nostrae locorumque, in quibus degimus circumstantiis accommodata compilata pro puriori regulae seraphicae observantia ad inviolabiliter observandum a toto diffinitorio omnibusque conventibus praevia eorundem publicatione per totam Provinciam suscepta ac demum de consensu unanimi ... impressa. Lublini 1769 Typis S. R. M. Collegii Soc. J. 4° k. nlb. 7, s. 477, k. nlb. 12.

Kompilację wykonał i wydał Benedykt Kotficki.

5. Statuty Prowincji Litewskiej

XXXVI. [Statuty ułożone przez komisarza gen. Kaspra z Kromierzyża w 1528 r., skorygowane przez kapitułę gen. w Parmie w 1530 r.]

Mieszczą się w rkpsie Bibl. PAN Kórn.: [Przepisy prawne i Ordynacje Prowincji Polskiej zakonu Bernardynów 1510—1567], sygn. 101 poz. 19 k. 159—192v, 165.

XXXVII. Constitutiones pro nostratibus in Imperio Ruthenico degentibus praescripta anno Domini 1760 12 Februarii ante avulsas adhuc Provincias huius Ducatus Lithuaniae.

Mieszczą się w rkpsie Arch. Prow. Bernardynów w Krak., sygn. L-14, poz. 4 s. 312—319.

**6. Wykaz rękopisów z aktami kapituł w Archiwum
Prowincji Bernardynów w Krakowie ³⁶**

Prowincja Polska (przed podziałem):

Sygn. XXIII-1³⁷ z roku 1520 Sygn. M-4 z lat 1600—1604

Prowincja Małopolska:

Sygn. M-6 z lat 1630—1662 Sygn. M-10 z lat 1720—1730

M-7 1659—1686 M-15 1632—1668

M-8 1686—1709 M-16 1668—1673

M-9 1710—1716 M-19 1731—1745

Prowincja Wielkopolska:

Sygn. W-1 z lat 1644—1655 Sygn. W-6 z lat 1710—1741

W-2 1655—1665 W-7 1701—1786

W-3 1665—1671 W-8 1743, 1751, 1807

W-4 1683—1710 W-10³⁸ 1674—1858

W-5 1710—1741

Powincja Rуска tzw. Galicyjska i Polska:

Sygn. RGP-a-2 ³⁹ z lat 1735—1787 Sygn. RGP-a-10 z lat 1895—1898

RGP-a-3 ⁴⁰ 1831—1902 RGP-a-11 1899—1912

RGP-a-4 1729—1744 RGP-a-12 1911—1933

RGP-a-5 1769—1774 RGP-a-13 1803—1942

RGP-a-6 1784—1804 Rkps Bibl. Ossol. sygn.:

RGP-a-8 1828—1858 1460 II⁴¹ z lat 1636—1750

RGP-a-9 1858—1895

Prowincja Rуска w zaborze rosyjskim:

Sygn. L-17 z lat 1797—1813 Sygn. L-19 z lat 1781, 1790, 1792

L-18 1813—1816 L-20⁴² 1794

Prowincja Litewska:

Sygn. L-1 z lat 1731—1740 Sygn. L-3 z lat 1761—1802

L-2 1751—1760 L-4 1804—1842

**De statutis provincialibus Ordinis Fratrum Minorum
(Bernardinorum) in Polonia 1453—1795**

Omnia Statuta provincialia Bernardinorum, quae decursu temporum in Polonia redacta fuerunt, characterem tantummodo additamenti ad Constitutiones generales habebant: nempe ad Constitutiones Martinianas (redactas a S. Joanne Capistrano et a Martino V confirmatas) ad

³⁶ Niektóre z wymienionych rękopisów powstały przez zszycie oryginalnych akt kapitułnych, inne są współczesnymi ich kopiarzami, niekiedy streszczeniami akt. Tym się tłumaczy zachodzenie na siebie dat ramowych niektórych rękopisów.

³⁷ W rkpsie s. 119—128.

³⁸ S. 261—554.

³⁹ W rkpsie nr III s. 69—156.

⁴⁰ W rkpsie nr III punkt 1.

⁴¹ W rkpsie s. 9—550.

⁴² W rkpsie nr III s. 171—260.

que ad a. 1523, ad Constitutiones Burgenses (promulgatas in capit. generali in Burgos) tempore 1524—1594 et ad Constitutiones Vallissoletananas (conditas in capitulo generali in Valladolid) ab anno 1595 usque ad partitiones Reipublicae Poloniae annis 1772—1795.

Statuta provincialia promulgata fuerunt anno 1488 in capitulo Cracoviensi occasione foundationis Provinciae (vicariae) Poloniae (Statuta B. Ladislai de Gielniów vel Ludovici de la Torre), postea anno 1524 in capitulo Wartensi post divisionem Ordinis a Leone X in Ordinem Fratrum Minorum et Ordinem Fratrum Minorum Conventualium (Statuta Urielis de Grabów vel Raphaelis de Proszowice) et anno 1597 in capitulo Samboriensi in sequelam novarum Constitutionum generalium Vallissoletanarum (Statuta Benedicti Gąsiorek). Attamen alia multa capitula provincialia suis decretis particularibusque statutis supra memorata Statuta provincialia adimplebant et corripiebant.

Post dismembrationem Provinciae Poloniae annis 1628—1637 in 3 Provincias: Maioris Poloniae, Minoris Poloniae et Russiae et post ex-divisionem anno 1741 Provinciae Lithuanae e Provincia Minoris Poloniae, conditae noviter Provinciae statutis Benedicti Gąsiorek regebantur. Et tunc plurima capitula provincialia trium et postea quattuor Provincialium promulgebant varia decreta et particularia statuta, quibus adimplerentur et corrigerentur Statuta Patris Gąsiorek.

Altera in parte articuli positus est elenchus omnium Statutorum provincialium Ordinis in Polonia una cum eorum collectionibus compilationibusque, quae uti reliquiae numerosae eorum copiae unaquaque in Provincia, ad nostra tempora in publicis archivis et bibliothecis asservantur.